

İlkokul Öğrencilerinin Sözvarlığını Geliştirmede Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi

Özge Metinnam¹

Tolga Erdoğan²

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2016.012

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 05.08.2016

Düzeltilme 16.10.2016

Kabul 20.20.2016

Anahtar Sözcükler

Yaratıcı drama

Türkçe öğretimi

Üniversite öğrencileri

Sözvarlığı

Atasözleri ve deyimler

Öz

Bu araştırmada, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sözvarlığını, atasözleri ve deyimler açısından geliştirmede yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kullanmak amaçlanmıştır. Özel bir ilkokulun dördüncü sınıf öğrencisi olan 3 kız, 14 erkek toplam 17 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilen çalışmanın uygulamaları, 18 saat süren toplam 6 oturum biçiminde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma, zayıf deneysel desenlerden, tek grup öntest-sontest deseni ile modellenmiştir. Araştırmada nicel ve nitel veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Nicel veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan başarı testi geliştirilmiştir. Geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşturulan başarı testi, öntest- sontest olacak biçimde sürecin başında ve sonunda iki defa uygulanmıştır. Nitel veriler, öğrencilerin her oturum sonunda yazdıkları günlükler yoluyla toplanmıştır. Nicel veriler Wilcoxon İşaretili-Sıralar Testi, nitel veriler ise betimsel analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, yaratıcı dramanın ilkokul öğrencilerinin sözvarlığını geliştirmede, süreç içerisinde kullanılan deyimlerin ve atasözlerinin anlamlarının öğrenciler tarafından daha iyi algılanmasında kullanılabilecek etkili bir öğretim yöntemi olduğu söylenebilir.

Utilizing Creative Drama for Developing the Vocabulary of Primary School Students

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2016.012

Article History

Received 05.08.2016

Revised 16.10.2016

Accepted 20.20.2016

Keywords

Creative drama

Turkish language teaching

Vocabulary

Proverbs and idioms

Abstract

The aim of this study is to develop the vocabulary of 4th grade primary school students through utilizing creative drama as a method. The implementation of this study was carried out with the participation of 17 students (3 girls and 14 boys) from the 4th grade of a private primary school. The implementation process was comprised of 18 hours (3 hours per session). The research design of the study was structured by quasi-experimental type that included one group pretest and posttest model has been applied. It was collected both quantitative and qualitative data during the research. An achievement test with open-ended questions was developed by the researcher as a quantitative data collection tool. This achievement test was implemented twice both at the beginning of the process and at the end of the process as a pre and post test. Qualitative data was collected through student diaries. Students wrote diaries at the end of every session. Wilcoxon Signed Rank Test was used for analysis of quantitative data. Descriptive analysis was used for analysis of qualitative data. According to research results, it can be said that creative drama is an effective education method for both developing vocabulary of primary school students and better understanding of proverbs' and idioms' meanings by the students.

1 ODTÜ GVO Sınıf Öğretmeni, ozgemetinnam@gmail.com

2 Doç. Dr. KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi, tolgaerdogan.edu@gmail.com

Giriş

Türkçe öğretiminin temel amacı, dilini güzel ve doğru kullanabilen, düşünme becerilerine sahip ve okuma kültürü edinmiş bireyler yetiştirmektir. Bu temel amaç kapsamında Türkçe anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi önem kazanmaktadır. Dilsel beceriler olarak da adlandırılan ‘dinleme’, ‘konuşma’, ‘okuma’ ve ‘yazma’ becerilerinin çocuklara kazandırılması ve geliştirilmesi gerekir. Bu becerilerin kazandırılmasında en önemli öge çocukların söz varlığıdır.

Dil becerilerinin geliştirilmesi ile söz varlığı arasında yakın bir ilişki vardır (Demirci ve Baş, 2016). Anlama ve anlatmanın gerçekleşebilmesi için bireyin öncelikle yeterli sayıda sözcük bilmesi, söz varlığının belirli ölçüde gelişmiş olması gerekmektedir. Ana dilinin söz varlığını yeterli düzeyde öğrenmemiş bir öğrencinin akademik ya da sosyal alanda başarılı olması beklenemez (Yaşar ve Ünal, 2016).

Bir dilin sözvarlığını, yalnızca o dilin sözcükleri değil, deyimleri, kalıp sözleri, atasözleri, terimleri ve çeşitli anlatım kalıpları oluşturmaktadır. Sözcükler sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı olarak düşünülmelidir (Mert, 2009). Sözcükler içinde, bir dilin kendi öğelerinden oluşan, kimi zaman yabancı öğelerin de girdiği temel sözcükler, insanın organlarından ve vücut bölümlerinden başlayarak yiyecek-içeceklerine, en sık kullandıkları araç-gereçlere, doğayla, tarımla ilgili konu ve olaylara, en sık gereksinme duydukları eylemlere ve sayı sistemine kadar uzanan bir kavramlar bütünüdür (Aksan, 2006).

Bu kavramlar bütünü içerisinde kalıplaşmış sözler, ikilemeler, terimler, deyimler ve atasözleri yer almaktadır. Sözcükler içerisinde yer alan deyimler ve atasözlerinin çok katmanlı anlam yapılarıyla toplumun dile yansıyan kültürünün izlerini taşıdığı, mecazlı söyleyişleriyle estetik bir yönlerinin de bulunduğu söylenebilir. Bu kültür, Orhun ve Yenisey yazıtlarından Türkiye Türkçesine kadar uzanmaktadır. Aksan’a (2006) göre; “bugün canlılığını koruyan atasözlerimizin 2000 dolayında olduğu ve deyimlerimizin ise günden güne yenileri eklenerek 7000 dolaylarına eriştiği düşünülmektedir”.

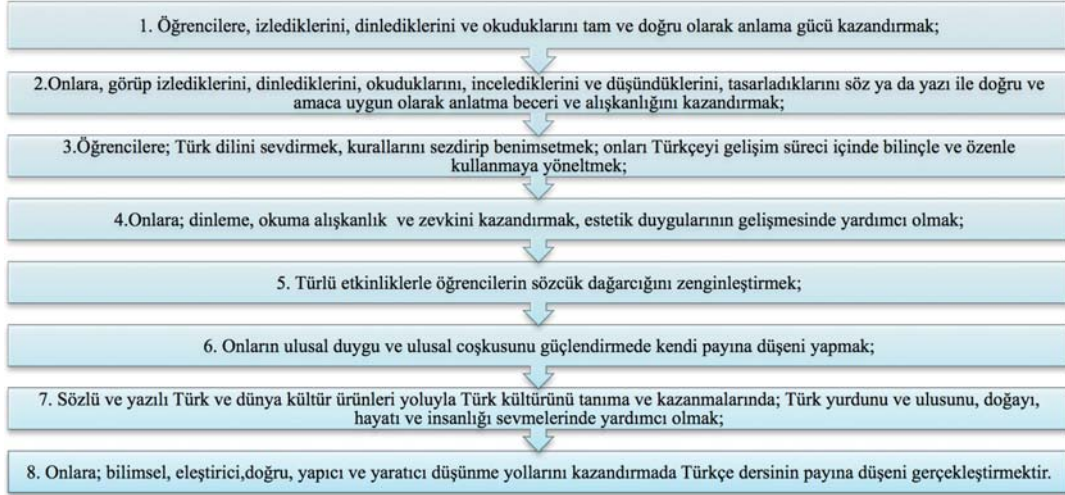
Türk halk kültürünün önemli yapı taşı olan atasözleri ve deyimlerin Türkçe sözcüklerinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Deyim ve atasözlerini yerli yerinde kullanmak, bir dili iyi konuşup iyi yazabilmek için şarttır (Bağcı, 2010). Bu bağlamda anadilindeki deyimlerin ve atasözlerinin zenginliğinin farkına varan bir çocuk, dilini etkili bir şekilde kullanacak, kültürüne, diline yabancılaşmayacak, Türkçe’nin zengin bir dil olduğu bilincine varacaktır.

Öğrencilerin söz varlıklarını geliştirmede Türkçe öğretiminin amaçlarına ve ilkelerine uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Bu bağlamda, öğrencileri merkeze alan, yaparak ve yaşayarak öğrenme ile dil becerilerinin etkili bir şekilde geliştirilmesini sağlayan yöntemlerin kullanılması yerinde olacaktır. Bu yöntemlerden biri yaratıcı dramadır.

Yaratıcı drama, bir grupta, gruptaki katılımcıların yaşantılarından yola çıkarak, dramanın tekniklerini kullanma yoluyla oyunsu süreçlerde canlandırılmalar yapmaktır (Adıgüzel, 2013). Yaratıcı drama, öğrenmek, sahneye çıkmadan ve oyunda rol yapmadan yaşam deneyimini genişletmek demektir (Heathcote, 1984). San’a (2002) göre yaratıcı drama doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden

düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır.

Türkçe öğretimi ve yaratıcı dramanın genel amaçları incelendiğinde bu amaçların birbirleriyle örtüştüğü görülmektedir. Yaratıcı dramaya ilişkin araştırmalara bakıldığında Türkçenin öğrenme alanlarına dönük uygulamalı ve canlandırmaya dayalı çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

İlköğretim okulları Türkçe Eğitim Programında “Türkçe Eğitiminin Genel Amaçları”na (Sever, 2011) bakıldığında, aşağıda sıralanmış olan yaratıcı dramanın genel amaçlarıyla büyük ölçüde örtüştüğü görülebilir.

“Yaratıcı dramanın sağladığı bazı temel amaçlar” (Adıgüzel, 2013).

Yaratıcı dramanın konusu her şey olabilir. Yaratıcı dramanın, Türkçe öğretimiyle örtüştürülebilecek ve Türkçe öğretimi sürecinde işe koşulabilecek yanlarından birisi ele alınan konunun niteliğine bakılmaksızın sanatsal ve estetik bir deneyime dönüşebilmesidir. Yaratıcı drama dinleme becerisine olumlu katkı yapabileceği gibi dilin varsıl olanaklarını kavrayabilecek, estetik duyarlılığa sahip sorgulayan bireylerin yetişmesine de katkı sağlayabilir. Ezberci eğitimin yol açtığı tıkanmalara karşılık, imgeleme ve tasarlama, sorun çözüme, üretken olma aşamalarına götürebilecek bir eğitim, yaratıcı drama eğitimiyle kesinlikle sağlanabilir (San, 2010).

Kavcar'ın (1999) genel olarak eğitim sistemine ilişkin önerdikleri de yaratıcı dramanın Türkçe dersinde bir öğretim yöntemi olarak kullanılmasının etkili sonuçlar vereceğini vurgular gibidir: “Bir eğitim sistemi, bireyi bilgi ve beceriyle donatma yanında çevreye uyum sağlama, çevreyi değiştirme, toplumun kültürel değerlerini aktarma ve geliştirme amaçlarına yöneliktir. Bütün bunları tiyatro, ders anlatma biçiminde değil, hemen tüm duyu organlarını harekete geçirerek, estetik yoluyla verir. Asıl gücü buradan gelmektedir”.

Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı öğrenme ortamında, yaratıcı, üretken, yalnız, belli somut ürünler vererek değil, fikirde de üretken olabilen, yaratıcı kararlar verebilen, değişik olmaktan ve değişiklik yapmaktan korkmayan, çekinmeyen, dilini iyi kullanan, eleştirel ve yargılayıcı olabilen, dogmalara körü körüne bağlı kalmayan, dogmaları, tabuları tartışabilen gençler yetiştirmek mümkün olabilmektedir (San, 2006).

“Yaratıcı dramanın genel amacı, çocukların, ergenlerin ve gençlerin canlandırmalar yoluyla gerçek dünya ile kurgusal dünya arasında gidip gelmelerini olanaklı kılarak, bir bilinçlenme ve kültürlenme süreci içerisinde, her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü ve biçimleri artmış, imgesel düşünebilen, estetik kaygı, demokratik tutum ve davranışları gelişmiş bireyler yetiştirmektir” (Adıgüzel, 2013).

“Yaratıcı dramanın özellikleri, çok yönlü zekâya dönük uygulamalardaki işlevselliği nedeniyle sınıf dışındaki amaçlara uygun her türlü ortamlarda yaşantılara dayalı öğrenmeyi de gerçekleştirmede etkili bir yöntem ve disiplindir” (Adıgüzel, 2010). Bu bağlamda, yaratıcı drama Türkçe öğretiminin sorunlarından biri olarak gösterilen fiziksel olanaksızlıktan etkilenmez. Bu yönüyle, sınıfta uygulanabilecek etkili bir yöntem olarak gösterilebilir.

“Eğitimde yaratıcı dramayı yöntemsel olarak düşündüğümüzde, eğitim ortamında değişik konuları öğretmek gibi bir amacı olduğunu da unutmamak gerekir. Çocukların ve ergenlerin ilgilerini genişletmek, gerçekliğe imgeleme aracılığı ile bakabilmeleri ve ulaşabilmelerini, onların oynamaktan çok anlamalarını sağlamak bu amacın içerisinde yer alır. Özetle yaratıcı drama kişinin, kendi bedenine, duygularına, düşüncelerine ve çevresinde olup bitenlere karşı bilinçli olmasını sağlar.” (Adıgüzel, 2010)

“Son yıllarda yapılan çalışmalar göstermiştir ki yaratıcı drama dil becerilerini geliştirmede en etkili yöntemlerden birisidir. Yaratıcı dramanın özündeki özgürlük, insanın tabiatındaki yaratıcılığı ortaya çıkarması açısından önemlidir” (Karateke, 2006). Yaratıcı drama çalışmalarında katılımcılar hangi yaş grubundan olurlarsa olsunlar, yaratıcı oyunlarla önemli değerler kazanırlar; hayal gücünü geliştirmeyi, bağımsız düşünebilmeyi, işbirliği yapabilmeyi, sosyal duyarlılık yaratmayı, duygunun sağlıklı bir biçimde boşalmasını ve kontrolünü, dil gelişimi ve daha iyi konuşma alışkanlığını bu değerler arasında sayabiliriz (Adıgüzel, 2006).

Çocuklar, yaratıcı drama sürecinde konuşurlar, hareket ederler, bedenlerini, seslerini, duygularını, düşüncelerini kullanırlar, başkalarıyla iletişim halinde olurlar, kendi kendilerine kalarak düşünme olanağı bulurlar, özgün düşünce, davranış ve somut ürün oluştururlar, simgeler kullanırlar, hayal kurarlar eğlenir ve mutlu olurlar (Tuğrul, 2005).

Yaratıcı drama, öğretim programının eşsiz ve bütünleyici bir unsurudur. Eğitimde sistemli ve devamlı yaratıcı drama eğitimi vermek, öğrencilere değerlendirme, yaratma, keşfetme, çözümlenmeye yönelik soru sorabilme becerilerine sahip olma şansı sağlar. Yaratıcı dramada bütün öğrenciler katılma hakkına sahiptir. Bu sayede deneyim ve cesaretleri gelişir (Gönen, 2010).

Sonuç olarak, katılımcıların yaşantılarından yani yaşam gerçekliğinden yola çıkarak, katılımcıları sürekli devinim halinde tutan, estetik bir deneyim süreci olan yaratıcı dramanın, dil ve sözvarlığı gelişimi için kullanılabilir etkili yöntemlerden biri olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar da yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Aktaş Arnas, Cömertpay ve Sofu, 2007; Aykaç, 2011; Erdoğan, 2013; Karateke, 2006; Kaya Güler, 2008; Kırmızı, 2008; Stowe, 2001).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sözvarlığını, atasözleri ve deyimler açısından geliştirmede yaratıcı dramanın bir yöntem olarak etkili olup olmadığını ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, zayıf deneysel desenlerden, tek grup öntest-sontest deseniyle modellenmiştir. Bu desende deneysel işlemin etkisi tek bir grup üzerinden yapılan çalışmayla test edilir. Deneklerin bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri uygulama öncesinde öntest, sonrasında sontest olarak aynı denekler ve aynı ölçme araçları kullanılarak elde edilir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008).

Araştırmada nicel ve nitel veri toplama teknikleri kullanılarak veri toplanmıştır. Bunun amacı, veri çeşitlemesi (triangulation) yapmaktır. Bu kavramın öncülerinden olan Denzin (1994:6461'den akt; Türnüklü, 2001) "triangulation" kavramını şöyle açıklamaktadır: "Aynı olgunun incelenmesinde çeşitli araştırma yöntemlerinin uygulanması ve kaynaşmasıdır." "Triangulation" yapılan eğitim-bilim çalışmasında çeşitli yöntem ve ölçümlerinin çalışma içerisinde birleşimine ve uyumuna işaret eder. Aynı zamanda tek bir yöntemin kullanılmasından kaynaklanabilecek sınırlılıkları ve yanlılıkları ortadan kaldırmak için aynı çalışmada farklı yöntem ve tekniklerin bir arada kullanımı anlamına da gelmektedir (Denzin, 1994'den akt; Türnüklü, 2001). Farklı tekniklerle veri toplanmasının amacı nicel verilerin nitel verilerle desteklenerek, tek bir tekniğin kullanılmasından kaynaklanabilecek sınırlılıkları ve yanlılıkları ortadan kaldırmaktır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, özel bir ilkokulun dördüncü sınıf öğrencisi olan ve haftada bir saat yaratıcı drama dersi alan 3 kız, 14 erkek toplam 17 öğrenciden oluşmaktadır.

İşlem

Bu araştırma, Çağdaş Drama Derneği'nin liderlik/egitmenlik programı proje aşaması kapsamında yapılmıştır. Araştırma, Ankara'da özel bir ilkokulda öğrenim görmekte olan 3'ü kız, 14'ü erkek toplamda 17 öğrenciden oluşan dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırma süreci; Çağdaş Drama Derneği'ne dilekçenin verilmesi, alanyazın taraması, katılımcı grubun oluşturulması, çalışma mekânının, araç-gereçlerin sağlanması, atölye planlarının hazırlanması, atölye planlarının danışmanla geliştirilmesi ve düzeltilmesi, araştırmanın uygulanması, araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi ve araştırmanın raporlaştırılması şeklinde basamaklara ayrılarak uygulanmıştır. Bu süreç 11.02.2014- 19.05.2014 tarihleri arasında tamamlanmıştır.

Bu sürecin uygulama kısmı 6 oturumda toplam 18 saatte gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecinde atasözleri ve deyimlerin tercih edilmesinin nedeni, öğrencilerin bu söz varlıklarını günlük yaşamın dil çevrimi içerisinde bilmece, tekerleme gibi sözvarlığı öğelerine oranla daha sık kullanabileceklerinin düşünülmesidir.

Altı oturumun ilk üçünde belirlenen deyimlere son üçünde de belirlenen atasözlerine yer verilmiştir. Süreçte 15 deyim ve 10 atasözü kullanılmıştır. Atölyelerde kullanılan atasözleri ve deyimler, somut işlemler döneminde olan öğrenciler için soyut kalabileceği düşünülen, yaratıcı drama yöntemiyle somutlaştırılabilir deyim ve atasözlerinden seçilmiştir. Bunun yanında, araştırmacının zaman ve kaynak sınırlılığının başka bir grupla çalışmaya izin vermemesinden dolayı tek grupla çalışılmıştır. Bu durum da araştırma deseninin belirlenmesinde etkili olmuştur. Çalışma yarı-deneysel desene yürütülmüş olup, öğrenci başarısını ölçmeye dönük açık uçlu sorulardan oluşan bir sınav geliştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Nicel Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel veri toplama aracı olarak, yirmi beş açık uçlu sorudan oluşturulmuş bir açık uçlu sorulardan oluşturulan başarı testi kullanılmıştır. Bu açık uçlu sorulardan oluşturulan başarı testi, yaratıcı drama uygulamasının öğrencilerin sözvarlığının geliştirilmesine yönelik bir etkisinin olup olmadığının belirlenmesi amacıyla oluşturulmuştur. İçerik olarak, yaratıcı drama uygulama sürecinde kullanılan yirmi beş atasözü ve deyimi kapsayan sınav, öğrencilerin sürecin başından sonuna kadar gördükleri atasözleri ve deyimlerden kaç tanesini tanımlayabildiklerini ortaya koymaya dönük geliştirilmiştir. Açık uçlu sorulardan oluşturulan açık uçlu sorulardan oluşturulan başarı testi kapsam geçerliğini belirlemek amacıyla üç ayrı uzmanın değerlendirmelerine başvurulmuş, uzmanların değerlendirmeleri sonucu sınava son hali verilmiştir.

Öğrencilerin yanıtları, oluşturulan derecelendirme anahtarına göre puanlanmıştır. Bu derecelendirme anahtarı için üç ayrı uzmanın değerlendirmelerine başvurulmuştur. Açık uçlu soruların yer aldığı açık uçlu sorulardan oluşturulan başarı testinde her sorunun tam yanıtına 4 puan verilmiştir. Verilen yanıtlarda belirlenen deyimlerin ve atasözlerinin anlamlarını örnekle açıklayabilen ya da anlamını yazabilen öğrencilere tam puan verilmiştir. Cümle içerisinde deyimi ve atasözünü yanlış kullanan ve açıklayan öğrencilere 0 puan verilmiştir. Bir cümlede kullanan ancak açıklamasını yazamayan öğrencilere 2 puan verilmiştir. Derecelendirme anahtarı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. Derecelendirme Anahtarı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	Toplam
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	100

Nitel Veri Toplama Araçları

Nitel veri toplama aracı olarak öğrencilerin her oturum sonunda yazdıkları günlüklerden yararlanılmıştır. Öğrencilerden her oturum sonunda, duygularına, düşüncelerine ve o oturumda ele alınan içeriğe (atasözleri ve deyimler) ilişkin günlük yazmaları istenmiştir. Günlükler, tüm oturumların sonunda düzenli bir biçimde toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Nicel Verilerin Analizi

Açık uçlu sorulardan oluşturulan başarı testi, bütün katılımcılara programın ilk ve son oturumunda uygulanmıştır. Katılımcıların açık uçlu sorulardan oluşturulan başarı testi sorularına vermiş oldukları yanıtlar yüz (100) üzerinden değerlendirilmiş, aldıkları puanlar ön-test ve son-test puanları olarak belirlenmiştir. Başarı puanlarıyla ilgili veriler Wilcoxon işaretli-sıralar testi kullanılarak çözümlenmiştir. Wilcoxon işaretli-sıralar testi aynı denekler üzerinde iki farklı zamanda yapılan ölçümlerden elde edilen puanların değerlendirilmesinde, herhangi bir becerinin geliştirilmesinde kullanılmak amacıyla hazırlanan X programının etkililiğinin araştırılmasında kullanılabilir (Büyüköztürk, 2005).

Veri analizinin odak noktası başarı testindeki ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi olmuştur.

Tablo 2. Tek Grup Öntest-Sontest Deseninin Simgesel Gösterimi (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008).

Grup	Öntest	İşlem	Sontest
G	O1	X	O2

Nitel Verilerin Analizi

Üçer saatlik altı oturuma bölünmüş, toplamda on sekiz saatlik bir uygulamayı içeren araştırma sürecinde, her oturum sonunda öğrencilerden günlükler toplanmıştır. Bu günlükler, öğrencilerin tek tek her oturuma ve o oturumda işlenen atasözü ve deyimlere ilişkin değerlendirmelerini içermektedir. Günlükler, her atölyenin sonunda tutulmuş olup, öğrencilerin sürece ilişkin akıllarında kalanları yazdıkları açık uçlu metinler olarak tanımlanabilir.

Nitel veri toplama aracı olarak yararlanılan *öğrenci* günlükleri dört aşamada analiz edilmiştir: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların bulunması, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitel veri analizinden elde edilen bulgular, nicel veri analizinden elde edilen bulguları yordama ve yorumlama amacıyla kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde açık uçlu sorulardan oluşturulan başarı testine verilen yanıtlardan ve günlüklerden elde edilen verilerle ilgili bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

Nicel Verilerin Analizi

Başarı testinin açık uçlu maddeleri dereceli puanlama anahtarı kullanılarak puanlanmış ve bu maddelerin ön test-son test puanlarının ölçümü için Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Ön Test ve Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

(Son test-Ön test)	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	z	p
Negatif Sıra	0	.00	.00	3.41*	.001
Pozitif Sıra	15	8.00	120.00		
Eşit	0	-	-		

Öğrencilerin deney öncesi ve sonrası sözcükleri gelişiminin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo:1’de verilmiştir. Analiz sonuçları araştırmaya katılan çocukların sözcükleri başarı testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. ($z=3.41$, $p<.05-.05<.001$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, yaratıcı drama yöntemiyle düzenlenen sürecin çocukların sözcüklerini geliştirmede önemli bir etkisi olduğu söylenebilir.

Nitel Verilerin Analizi

Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların bulunması, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.260).

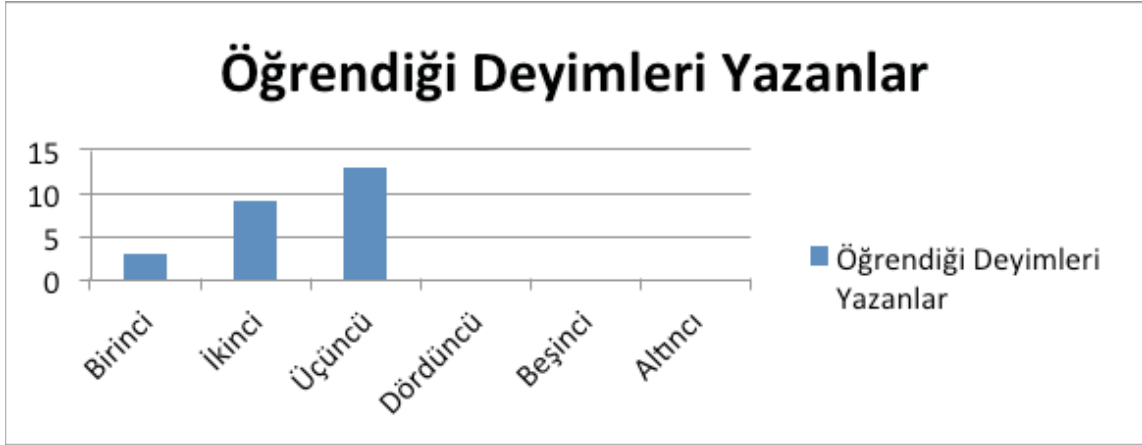
Günlük yoluyla elde edilen nitel verilerin analizi aşama aşama gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler dört aşamada analiz edilmiştir:

1. Günlükler okunarak veriler şu şekilde kodlanmıştır; “atasözü”, “oyunlar”, “deyimler”, “resim yapma”, “canlandırma”, “rol oynama”, “atölye”, “eğlenmek”, “grup olma”, “şarkı besteleme”.
2. Kodlanan verilerden yola çıkılarak oluşturulan temalar şu şekildedir; “Öğrendiği Deyimleri Yazanlar”, “Öğrendiği Deyimleri Anlamlarıyla Birlikte Yazanlar”, “Öğrendiği Atasözünü Yazanlar”, “Öğrendiği Atasözü ve Deyimleri Yazanlar”, “Yaratıcı Drama Sürecindeki Etkinliklerden Söz Edenler”, “Yaratıcı Drama Sürecine İlişkin Tutumlarından Söz Edenler”.
3. Kodlar ortak yönleri gözetilerek ilgili temaların altında toplanarak düzenlenmiştir.
4. Bulgular, kodlar ve temalara göre betimlenmiş, öğrencilerin yazdıkları günlüklerden yapılan doğrudan alıntılara yer verilerek örneklendirilmiş, açıklanmış, görselleştirilerek yorumlanmıştır.

Tablo 4. *Günlükler Yoluyla Elde Edilen Nitel Araştırma Verilerinin Çözümlemesi*

	Birinci Oturum	İkinci Oturum	Üçüncü Oturum	Dördüncü Oturum	Beşinci Oturum	Altıncı Oturum
Öğrendiği Deyimleri yazanlar	Ö-7, Ö-11,Ö-14.	Ö-1, Ö-2, Ö-3,Ö-4, Ö-7, Ö-8, Ö-9, Ö-11, Ö-14.	Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-4, Ö-5, Ö-6, Ö-8, Ö-9, Ö-10, Ö-11, Ö-12, Ö-13, Ö-14.			
Öğrendiği Deyimleri Anlamlarıyla Birlikte Yazanlar	Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-4, Ö-5, Ö-6, Ö-8, Ö-9, Ö-10, Ö-12, Ö-13, Ö-15.	Ö-5, Ö-6, Ö-10, Ö-12, Ö-13, Ö-15.	Ö-15.			
Öğrendiği Atasözünü Yazanlar				Ö-1, Ö-3, Ö-4, Ö-5, Ö-6, Ö-7, Ö-8, Ö-10,Ö-11, Ö-12, Ö-13, Ö-14, Ö-15.	Ö-1,Ö-2, Ö-3, Ö-4, Ö-5, Ö-7, Ö-8, Ö-9, Ö-10, Ö-11, Ö-12, Ö-13, Ö-14, Ö-15.	Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-4, Ö-5,Ö-6, Ö-7, Ö-8,Ö-10, Ö-12, Ö-14, Ö-15.
Öğrendiği Atasözü ve Deyimleri Yazanlar				Ö-2.		
Yaratıcı Drama Sürecindeki Etkinliklerden Söz Edenler	Ö-2, Ö-3,Ö-4, Ö-5, Ö-9, Ö-10, Ö-11, Ö-14.	Ö-1, Ö-3, Ö-4, Ö-5, Ö-6, Ö-7, Ö-8, Ö-10,Ö-11, Ö-12, Ö-13, Ö-14.	Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-5, Ö-6, Ö-7, Ö-9, Ö-10, Ö-12, Ö-13, Ö-14.	Ö-1, Ö-3,Ö-5, Ö-6, Ö-7, Ö-12, Ö-13, Ö-14, Ö-15.	Ö-1, Ö-3, Ö-4, Ö-6, Ö-7, Ö-13, Ö-14.	Ö-2, Ö-3, Ö-4,Ö-12, Ö-13, Ö-14.
Yaratıcı Drama Sürecine İlişkin Tutumlarından Söz Edenler	Ö-3, Ö-4, Ö-6, Ö-12.	Ö-1, Ö-3, Ö-9, Ö-11, Ö-12.	Ö-1, Ö-5, Ö-7, Ö-10, Ö-11, Ö-12, Ö-14.	Ö-1, Ö-3, Ö-4, Ö-6, Ö-7, Ö-8, Ö-10, Ö-11,Ö-12, Ö-13, Ö-14.	Ö-1, Ö-2, Ö-3,Ö-4, Ö-5, Ö-6, Ö-9, Ö-10, Ö-11, Ö-12, Ö-13.	Ö-1, Ö-2, Ö-3, Ö-4, Ö-5,Ö-6, Ö-8, Ö-9, Ö-10, Ö-11, Ö-12, Ö-13, Ö-14.

Grafik 1. “Öğrendiği” Deyimleri Yazarların Grafik Dağılımı

Projenin uygulanması aşamasında ilk üç oturum deyimlere ayrılmıştır. Grafik-1’de görüldüğü üzere birinci oturumda atölyede öğrendiği deyimleri yazarların sayısı 3, ikinci oturumda 9, üçüncü oturumda da 13’tür. Öğrencilerin ilk üç oturumda öğrendiği deyimleri günlüklerine yazmaları aşağıdaki örneklerde verilmektedir:

Ö-11: “Bugün sabah okula geldiğimde öğretmenim bizi yukarıdaki atölyeye götürdü. Orada deyimlerin birkaçını gördük. Onlar: yaka silkmek, omuz silkmek, yüzü kızarmak, parmak ısırarak, burun kıvrırmak, ses çıkarmamak.”

Ö-7: “Bugün şu deyimleri gördük; “Küpünü Doldurmak, Kırk Dereden Su Getirmek, Tabanları Kaldırmak ve Çürük Tahtaya Basmak deyimlerini öğrendik.”

Ö-8: “Bugün bir sürü yeni deyim öğrendim. Bunlar: Kahve dövücüsünün hunk deycisi, saman altından su yürütmek, bindiği dalı kesmek, ekmeğini taştan çıkarmak, dolap çevirmek.

Grafik 2. “Öğrendiği” Deyimleri Anlamlarıyla Birlikte Yazarların Grafik Dağılımı

Grafik-2’de görüldüğü üzere, birinci oturumda öğrendiği deyimleri anlamlarıyla birlikte yazan öğrenci sayısı 12, ikinci oturumda 6, üçüncü oturumda da 1’dir. Öğrenciler öğrenilen deyimlerin anlamlarını şu şekilde yazmışlardır:

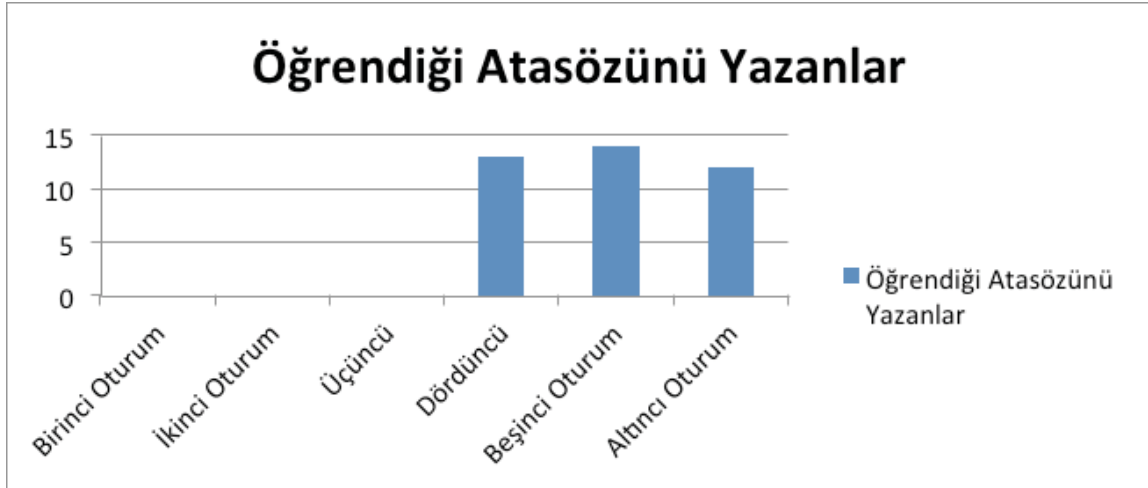
Ö-10: “Canlandırdığımız deyimler ve anlamları burada: Kahve dövücüsünün hünk deyicisi anlamı bir şey yapmadan karşılık beklemek, ekmeğini taştan çıkarmak anlamı zor para kazanmak, dolap çevirmek anlamı gizli işler yapmak, saman altından su yürütmek anlamı gizli iş yapmak, bindiği dalı kesmek anlamı kendine zarar verme. İşte bu kadar.”

Ö-15: “Sevgili günlük, bugün bazı deyimleri ve anlamlarını öğrendik. Bunlar aşağıda yer alıyor:

- Çürük tahtaya basmak/ Anlamı: Düşünmeden hareket etmek, tehlikeli bir duruma düşmek.
- Küpünü Doldurmak/Anlamı: Haksızlık yaparak çok para kazanmak.
- Kırk Dereden Su Getirmek/ Anlamı: Çok uğraşmak.

Tabanları Kaldırmak/ Anlamı: Koşarak kaçmak.”

Grafik 3. “Öğrendiği” Atasözünü Yazanların Grafik Dağılımı

Projenin uygulanması aşamasında son üç oturum atasözlerine ayrılmıştır. Grafik 3’te görüldüğü üzere dördüncü oturumda atölyede öğrendiği atasözlerini yazanların sayısı 13, beşinci oturumda 14 ve altıncı oturumda 12’dir. Günlüklerde öğrenilen atasözlerini yazanlardan bazıları şu şekildedir:

Ö-4: “Bugün öğleden sonra üç atasözünü öğrendik. Bunlar; Yerin Kulağı Var, Akılsız Başın Cezasını Ayaklar Çeker, Davulun Sesi Uzaktan Hoş Gelir.”

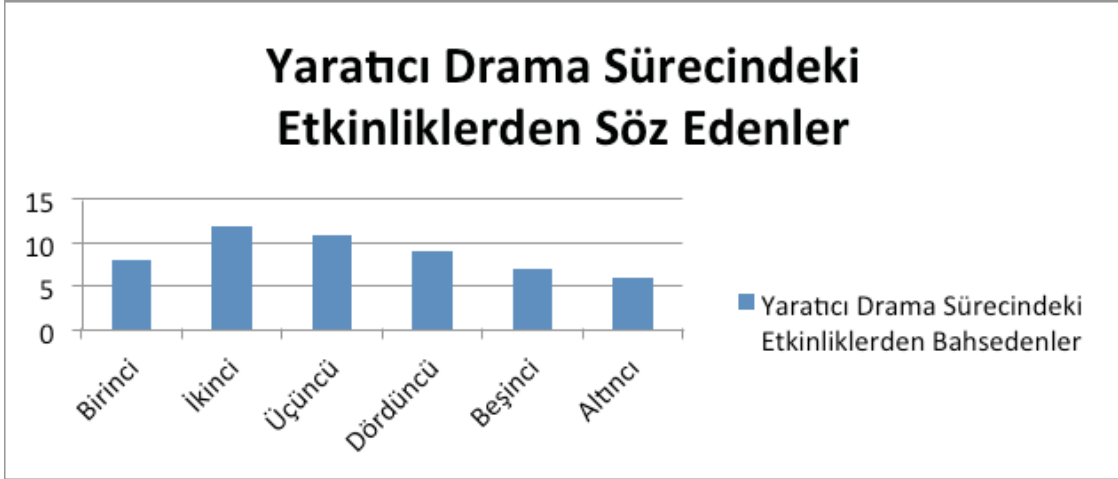
Ö-10: “Merhaba, bugün yine birkaç atasözünü öğrendik, oyun oynadık, canlandırma yaptık. Atasözleri : Kedi uzanamadığı ciğere pis dermiş, ava giden avlanır, bal tutan parmağını yalar, altın yumurtlayan tavuk kesilmez.”

Ö-2: “Bugün 3 atasözünü ve bunlardan çok iyi besteler yaptık. Bu atasözleri şunlardır: Balık baştan kokar, kurda kuzu emanet edilmez, el elin eşeğini türkü söyleyerek arar.”

Ö-8: “Sevgili günlük, bugün yine bazı atasözlerini öğrendik. Bu sefer üç taneydi: Balık baştan kokar, el elin eşeğini türkü söyleyerek arar, kurda kuzu emanet edilmez.”

Not: Ö-2 dördüncü oturumda atasözlerini yazdıktan sonra daha önceki atölyelerde görmüş olduğu deyimleri de yazmıştır. Bu bağlamda atasözü ve deyimleri yazan 1 kişidir.

Grafik 4. Yaratıcı Drama Sürecindeki Etkinliklerden Söz Edenlerin Grafik Dağılımı

Günlüklerde drama sürecindeki etkinliklerden söz eden öğrencilerin sayısı, Grafik 4’te de görüldüğü üzere, birinci oturumda 8, ikinci oturumda 12, üçüncü oturumda 11, dördüncü oturumda 9, beşinci oturumda 7, altıncı oturumda 6’dır. Günlüklerde yaratıcı drama sürecindeki etkinliklerden söz edilen örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö-9: “Oyun oynadık. Deyimlerle ilgili resim yaptık, pantomim avcısı diye bir oyun oynadık, doğaçlama yaptık.”

Ö-3: “ve de bir sürü oyun oynadık. Bunlar; Davul zurna 1,2,3 ve pantomim avcısıydı. Ve gördüğümüz deyimleri canlandırdık. Benim canlandırdığım deyim ses çıkarmamak idi.”

Ö-10: “Bugün atölyede davul zurna bir, iki, üç oynadık. Ve yeni bir oyun öğrendim, adı pantomim avcısı.”

Ö-6: “Öğleden sonra atölyede oyunlar oynadık. Canlandırmadaki grubum Ali, Selim, Mert, Ben, Timur, Ünal’dı.”

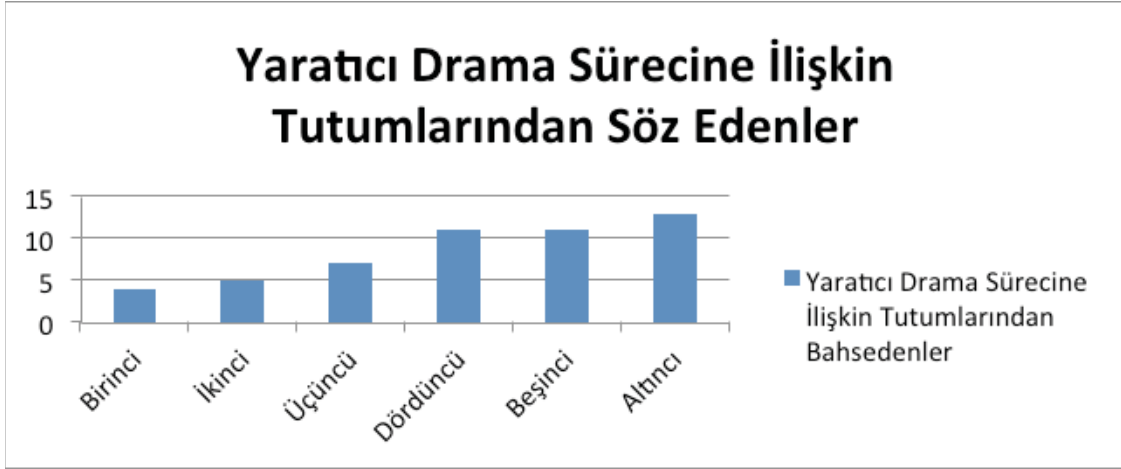
Ö-13: “Bugün öğretmen bizi gruplara ayırdı. Üç atasözünü canlandırdık. Bence en güzel bizimki oldu.”

Ö-12: “Bugün atölyede ilk önce oyun oynadık. Bir atasözünü bedenimizle arkadaşımıza anlatmaya çalıştık. Ondan sonra bize kağıt verildi, bir de resim. O resimdeki şeyleri kartona sözcük halinde yazdık, ondan sonra grup olup yazdığımız sözcüklerden beş tanesini seçtik. Öğretmen bize atasözünü verdi. Biz de seçtiğimiz beş sözcükle doğaçlama yaptık.”

Ö-5: “Bugün atölyede yine deyimleri işledik. Güzel geçti. 2 tane oyun oynadık. En çok sevdiğim derelerden su toplamaktı.”

Ö-14: “Bugün de her zamanki gibi dramada doğaçlama, resim ve hikaye yazdık. Bugün 4 yeni deyim öğrendim ama bugün bu deyimleri ve anlamlarını söyleyicem. Bugün çok heyecanlı bir yarış yaptık. Dayanamıyorum söyleyicem. “40 dereden su getirdik, tabanları kaldırdık, çürük tahtaya bastık ve küpü doldurduk.”

Grafik 5. Yaratıcı Drama Sürecine İlişkin Tutumlarından Söz Edenlerin Grafik Dağılımı

Grafik 5'te görüldüğü üzere yaratıcı drama sürecine ilişkin tutumlarından söz eden öğrenci sayısı birinci oturumda 4, ikinci oturumda 5, üçüncü oturumda 7, dördüncü oturumda 11, beşinci oturumda 11 ve altıncı oturumda 13'tür.

Ö-1: "Artık senle bir daha görüşemeyeceğiz ama yine de olsun, altı gün senle eğlendik. Bugün son bir kere atölyeye gittik. Yine çok eğlendik."

Ö-2: "En sevdiğim oyunlar vardı. Bunlar; top atmaca, şarkı besteleme, davul yapma, büyük kağıda resim çizme, Kulaktan kulağa oynama."

Ö-3: "Bir de en çok "Pantomim Avcısı" adlı oyunu sevdim. Güzel bir gün geçirdim."

Ö-3: "Bugün son günlüğüm çünkü artık drama yapmayacağız. Bugün eğlendik. Grupça şarkı besteledik ve canlandırmalar yaptık. Öğretmen bir gruba atasözü söyledi, ortadakiler bağırıp atasözünün karşı tarafa geçmesini engelliyordu."

Ö-4: "Bu son atölyeye gelişimizde, bu dramada çok eğlendim. Keşke bitmeseydi. Kendimize şarkı yaptık ve onu canlandırdık. Çok eğlenceliydi. Bütün dramaları değerlendirmek gerekirse bütün dramalar çok harikaydı."

Ö-5: "Bu son günlüğüm, drama bana hem yeni şeyler öğretti hem de eğlendirerek eskileri düşünmemi sağladı. En çok rol yapmaktan hoşlandım."

Ö-6: "Bugün atölyede işimiz bitti. Aslında azıcık üzüldüm. Ama yine de yeni atasözleri öğrendik."

Ö-7: "Atasözü fırlatma oyununu çok sevdim."

Ö-8: "Bu etkinliğin devam etmesini çok isterdim. Ama ne yazık ki bitti. Bugün çok güzeldi"

Ö-9: "Bugün çok eğlendik. Gerçekten güzel bir tanesi şu; balık baştan kokar. Keşke dramaya devam etsek."

Ö-10: "Tabuya benzeyen çok güzel, eğlenceli bir oyun oynadık."

Ö-11: "Bugün drama derslerimizin son günü, ben dramayı çok sevdim. Ve severek öğrendim. Diyorum ki drama derslerine devam edelim. Drama dersi süreci boyunca bir sürü atasözü, deyim öğrendim."

Ö-12: “Oyunlar da oynadık yine. Çok eğlendik. Canlandırmalar da yaptık. Zamanımız çok güzel geçti.”

Ö-13: “En çok sevdiğim canlandırmalar oldu. Sizin de yapmanızı tercih ederim.”

Ö-14: “En çok sevdiğim kırk dereden su getirmektir.”

Öğrenciler, sürecin başında verilen açık uçlu sorularla oluşturulmuş başarı testine yukarıda yer verdikleri deyim ve atasözlerine ilişkin bir şeyler yazamazken süreçte yazdıkları günlüklerde bu deyim ve atasözlerine yer vermişlerdir. Grafik 1, 2 ve 3’ün sonunda yer alan öğrenci yorumlarında öğrencilerin öğrendikleri deyimleri ve atasözlerini tam ve doğru yazdıkları görülmüştür. Bunda yaratıcı drama sürecinin hazırlık- ısınma aşamasında yer verilen etkinliklerin katkısının olduğu söylenebilir. Grafik 4 ve Grafik 5’te öğrenciler deyim ve atasözlerini yaratıcı drama sürecindeki etkinliklerde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu ifadelerden yola çıkarak öğrencilerin süreçte aktif oldukları, öğrendikleri bilgileri farklı bir yere transfer edebildikleri, öğrendiklerinden yola çıkarak yeni bir ürün ortaya çıkarabildikleri, verilen deyimleri doğaçlamalarda birleştirerek özgün bir bütün oluşturdukları görülmektedir. Bu bağlamda yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine katkı sağladığı söylenebilir. Yaratıcı dramanın yapısı gereği öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade edebildikleri ve süreç boyunca aktif oldukları bir ortam sağladığı görülmektedir. Öğrenciler, oyunlar oynadıklarını, şarkılar söylediklerini ve doğaçlamalar yaptıklarını belirtmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin bu etkinliklerle Türkçe öğretiminin alt öğrenme alanı olan dinleme ve konuşma becerilerini doğal bir öğrenme ortamında gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı “Yaratıcı Dramanın İlkokul Öğrencilerinin Sözvarlığını Geliştirmede Bir Yöntem Olarak Kullanılması” çalışmasının sonucu olarak; katılımcıların ön test ve son test puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir fark olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların sürecin başında kendilerine uygulanmış olan başarı testinden aldıkları puanların ortalaması 25,83 olarak, aynı başarı testine süreç sonunda verdikleri yanıtlarla topladıkları puanlarının ortalamaları 92,25 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların puanları, Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi’yle karşılaştırıldığında, ön test- son test puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular ışığında yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı Türkçe öğretimi sürecinde öğrencilerin sözvarlığını geliştirmede başarılı olduğu söylenebilir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın en önemli amaçlarından biri Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanan bireyler yetiştirmek ve öğrencinin sözvarlığının zenginleştirilmesini sağlamaktır. Bu becerilerin geliştirilmesi için öğrencinin ezberleyerek değil, süreçte aktif olduğu, öğrenci merkezli öğretim anlayışıyla yapılandırılan, öğretmenin sınıfta öğrenciyi aktif duruma getirecek yöntemlere gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda yaratıcı drama ile Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın amaçlarının örtüştüğü görülmektedir. Öğrenciler yaratıcı drama sürecinde yaparak yaşayarak öğrenmeler gerçekleştirmektedir. Öğrencilerin aktif olduğu yaratıcı drama sürecinde kalıcı öğrenmeler gerçekleşmekte, öğrenciler yaşantılarından yola çıkarak edindikleri bu bilgileri günlük yaşamda kullanabilmektedirler.

Türk halk kültürünün önemli yapı taşı olan atasözleri ve deyimlerin Türkçe sözvarlığında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın öğrenme alanlarının alt başlıklarında yer alan “Sözvarlığını Geliştirme” başlığı altında öğrencinin sözvarlığını

geliştirecek etkinliklere yer verilmesi önerilmektedir. Bu çalışmada yaratıcı drama, öğrencilerin sözvarlığını geliştirmede bir yöntem olarak kullanılmıştır. Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda, yaratıcı dramanın Türkçe öğretimi sürecinde öğrencilerin sözvarlığını geliştirmede bir yöntem olarak kullanılmasının bilişsel anlamda başarılı olduğu ortaya konmuştur. Bulgular katılımcılardan toplanan günlüklerle nitel olarak desteklenmiştir.

Nitel araştırma verileri analiz edilmiş ve somut işlemler döneminde olan ilkokul öğrencilerinin soyut olarak gördüğü deyimler ve atasözlerini süreçte kullanılan etkinliklerle somutlaştırabildiği günlüklerindeki temalarda görülmektedir. 15 öğrencinin 14'ünün bütün oturumların sonunda öğrendiği deyimleri ve atasözlerini tam ve sıralı bir şekilde yazdığı görülmektedir. Bu bağlamda yaratıcı dramanın hazırlık sürecinde yer alan etkinliklerle öğrencilere deyimler, atasözleri ve anlamları kavratılmıştır. Bulgulardan yola çıkarak hazırlık aşamasının öğrencilerin atasözleri ve deyimleri tam ve sıralı söylemelerinde etkili olduğu söylenebilir. Yaratıcı dramanın ikinci aşaması olan canlandırılmalarda atasözleri ve deyimlerin anlamlarına ilişkin etkinlikler gerçekleştirilerek öğrencilerin yaşantılarından yola çıkarak atasözleri ve deyimleri günlük yaşamlarına aktarmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Türkçe öğretiminin etkinlik alanları olan “dinleme”, “okuma”, “konuşma”, “yazma” becerilerini geliştirmeye yönelik yaratıcı drama sürecinde yer alan etkinliklerle birbirini bütünleyen etkinliklerle canlandırma aşaması desteklenmiş ve Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarına katkıda bulunulmuştur. Yaratıcı dramanın üçüncü aşaması olan değerlendirme aşaması ile birlikte öğrencilerin kültürün geçmişten günümüze yansımaları olan atasözleri ve deyimleri kullanmalarına ilişkin farkındalıkları arttırılmaya çalışılmıştır. Öğrenciler her oturumun sonunda yazmış oldukları atasözleri ve deyimleri son oturumda değerlendirdiklerinde: “Bir sürü atasözü ve deyim öğrendik.” yorumlarında bulunmuştur. Aksan'a (2006) göre; “bugün canlılığını koruyan atasözlerimizin 2000 dolayında olduğu ve deyimlerimizin ise günden güne yenileri eklenerek 7000 dolaylarına eriştiği düşünülmektedir.” bilgisini aktardığımda çok şaşırılmışlar ve bunların günlük yaşamda kullanılması gerektiği sonucuna sordukları sorularla ulaşmış oldukları gözlenmiştir.

Bulguların yorumlanmasında kullanılan görsellerden de anlaşılacağı üzere öğrenciler oturumların sonunda yaratıcı drama sürecine ilişkin görüşlerini yazmışlar ve yaratıcı dramanın bitmemesine ilişkin görüşlerde bulunmuşlardır. Öğrencilerin yaratıcı drama sürecine ilişkin tutumlarında sıklıkla yer alan ifade: “Bugün atölyede çok eğlendim.” olmuştur. Bu bağlamda yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı bu çalışmada öğrencilerin süreçten zevk alarak derse istekli katılımların sağlandığı söylenebilir.

İlkokul öğrencilerinin sözvarlığını geliştirmede yaratıcı dramanın kullanılmasının, bireylerin süreç içerisinde öğrendiği deyimler ve atasözlerini anlamlandırmada etkili bir öğretim yöntemi olduğu söylenebilir.

Söz konusu sonuçlardan hareketle ilkokuldaki Türkçe öğretimine ve sonraki araştırmalara yönelik olarak aşağıdaki öneriler getirilebilir:

1. Türkçe derslerinde öğrencilerin sözvarlığını geliştirmede yaratıcı drama yönteminin yararlanılmalıdır.
2. Türkçe derslerinde yaratıcı drama yönteminin farklı konu ve becerilere etkisi araştırılmalıdır.
3. Benzer çalışmalar farklı sınıf düzeylerinde ve farklı çalışma gruplarıyla yapılmalıdır.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 203-222.
- Adıgüzel, Ö. (2010). Tamer Levent'e Armağan Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar. Ö. Adıgüzel (Ed.), *Niçin Yaratıcı Drama?* (s. 255-262). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Adıgüzel, Ö. (2013). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aktaş Arnas, Y. Cömertpay B. ve Sofu, H. (2007). Altı yaş grubu çocukların dil kullanımına yaratıcı dramanın etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (3-4), 7-26.
- Aykaç, M. (2011). *Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Bağcı, H. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin atasözleri ve deyimleri algılama düzeyi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, XXVII, 91-110.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., & Çakmak, Kılıç, E., & Akgün, Ö. E., & Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirci, S. ve Baş, B. (2016). İlkokul 3. sınıflarda söz varlığının geliştirilmesi üzerine bir eylem araştırması. *Milli Eğitim Dergisi*, 210, 215-235.
- Erdoğan, T. (2013). The effect of creative drama method on pre-service classroom teachers' writing skills and attitudes towards writing. *Australian Journal of Teacher Education*, 38 (1), 44-61.
- Gönen, M. (2010). Tamer Levent'e Armağan Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar. Ö. Adıgüzel (Ed.), *Çocuk Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanılması*, (s. 34-42). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Heathcote, D. (1984). *Collected writings*. London: Hutchinson.
- Karateke, E. (2006). *Yaratıcı Dramanın İlköğretim II. Kademe 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerine Olan Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kaya Güler, İ. (2008). *İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersinde yaratıcı dramanın etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi.
- Kırmızı, F. S. (2008). Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmalarının yazmaya yönelik tutuma etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4 (7), 51-68
- Mert, E. L. (2009). *Anadili eğitim ve öğretim sürecinde sözvarlığı belirleme çalışmalarının önemi ve "deyim" kazandırmaya yönelik etkinlik önerileri*. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (2), 83-93.
- San, I. (1995). Yaratıcılık ve eğitim, *Milliyet Sanat Dergisi*, Ankara.
- Sever, İ. (2002). Prof. Dr. İnci San'a Armağan Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar. Ö. Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı Dramanın Eğitsel Boyutları*, (s.113-122). Ankara: Naturel Kitap Yayın Dağıtım.
- San, İ. (2010). Tamer Levent'e Armağan Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar. Ö. Adıgüzel (Ed.), *Türkiye'de Eğitimde Yaratıcı Drama Çalışmalarının Gelişimi*, (s.18-28). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Sever, S. (2011). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tuğrul, B. (2003). *Drama ve öğrenme-öğretme*. Ali Öztürk (Ed.), *Çocukta Yaratıcılık ve Drama, içinde. Anadolu Üniversitesi Yayınları* Nu: 1488: Eskişehir.
- Türnüklü, A. (2001). Eğitimbilim Alanında Aynı Araştırma Sorusunu Yanıtlamak İçin Farklı Araştırma Tekniklerinin Birlikte Kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 26(120), 8-13.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Stowe, A. (2001). Using drama to improve creative writing. Retrieved December 5, 2012, <http://www.ntrp.org.uk/sites/all/documents/Stowe.pdf>.

Ek 1: Atölye Plan Örneği (Birinci Oturum)

Ders: Türkçe

Konu: Deyimler

Grup: 4. Sınıf Öğrencileri

Süre: 180 dakika

Kullanılan Yöntem/Teknikler: Yaratıcı drama/ Donuk imge, doğaçlama, rol oynama, küçük grupla yapılan doğaçlama.

Araç- Gereçler: Renkli kartonlar, jel boya, beyaz bant, belirlenen duygu durumlarının yazılı olduğu kağıtlar, zarf, küçük kağıtlar.

Mekan: Özel Çankaya Anafartalar İlkokulu Drama Dersliği

Kazanımlar:

- Konuşmasında sözvarlığını kullanır.
- Günlük yazar.
- Duygu, düşünce, bilgi ve izlenimlerini resim kullanarak görselleştirir.
- “Parmak ısırma” deyiminin anlamını bilir.
- “Yaka silmek” deyiminin anlamını bilir.
- “Yüzü kızarmak” deyiminin anlamını bilir.
- “Burun kıvrıma” deyiminin anlamını bilir.
- “Omuz silmek” deyiminin anlamını bilir.
- “Ses çıkarmamak” deyiminin anlamını bilir.

Süreç

A- Hazırlık-Isınma

1. Etkinlik (Pantomim Avı)

Katılımcılar arasından gönüllü bir kişi pantomim avcısı olur. Geriye kalan diğerleri de pantomim sanatçıları olur. Pantomim avcısı pantomim sanatçıları yakalamaya çalışır. Pantomim sanatçıları ebeye yakalanmamaya çalışırlar. Pantomim sanatçıları vurulmadan önce bir mimikle donarlarsa ebe onları yakalayamaz.

Diğer pantomim sanatçıları arkadaşlarını kurtarmak için donan pantomim sanatçısının önüne gelip aynı mimiği yaparlar ve tekrar oyuna dahil olurlar. Oyun daha sonra iki ebeyle oynanır.

2. Etkinlik (Duygunu yansıt 1, 2, 3 (...))

Oyuna başlamadan önce katılımcılar arasından gönüllü bir ebe seçilir. Ebeye “mekânda bir duvarın önünde, yüzü duvara bakar şekilde ve arkasındaki oyuncular görmeyecek şekilde durması” söylenir. Katılımcılardan da, ebeden 5-10 metre uzaklıkta bir çizgide durmaları istenir. Lider ebeye sırasıyla “şaşmak, bıkmak, utanmak, beğenmemek, aldırılmak, kabullenmek” durumlarını verir. Ebeden gözlerini kapaması, duvara elini vurmasını ve vururken “Duygunu yansıt 1-2-3 (şaşırmak)” demesi istenir. Ebe arkası dönükken katılımcılar ebeye doğru hareket eder. Ebe önünü döndüğünde söylediği duyguyu yapmayan ve hareket eden olursa oyundan dışarı çıkar.

Ara Değerlendirme

Çember olunur. Lider katılımcılara ilk oyunda pantomim sanatçısı olduklarında neler hissettiklerini ve hangi duygu durumlarına girdiklerini sorar. İkinci oyunda hangi duygu durumlarını yansıtırken zorluk çektikleri üzerine konuşulur. Katılımcılardan, ikinci oyunda yer alan duygu durumlarının neler olduğunu çemberdeki A4 kağıtlarına her birine bir duygu gelecek şekilde yazmaları istenir. Duygu durumlarının yazıldığı kağıtlar duvara asılır.

3. Etkinlik

Katılımcılar çember olur. Lider katılımcılardan birden altıya kadar sırayla saymalarını ister. Birler, ikiler, üçler, dörtler... yan yana gelecek şekilde üçlü grup oluşturulur.

Lider her gruba renkli karton, boya kalemleri ve her bir gruba bir tane deyim verir. Deyimler; “parmak ısırma”, “yaka silmek”, “yüzü kızarmak”, “burun kıvrıma”, “omuz silmek”, “ses çıkarmamak” tır. Lider gruplardan verilen deyimlerin resimlerini yapmalarını ister. Gruplar resimlerini bitirdikten sonra katılımcılar çembere gelir.

Lider yapılan resimleri çemberde ilk resim tekrar başa gelene kadar katılımcıların incelemelerini ister. Gruplardan, resimlerinin daha önce duvara asılan duygu durumlarından hangisini yansıttığını bularak onun altına yapıştırılmaları istenir.

B- Canlandırma

4. Etkinlik

Çember olunur. Lider grubu ikiye ayırır. Grupları A ve B olarak adlandırır. Gruplar karşı karşıya gelir. Lider iki grubun ortasına bir çizgi çizer. Lider, grupları sırasıyla çizgi üzerine çağıracağını söyler. Çizgi üzerine gelen gruplar liderin verdiği deyimine uygun donuk imgeler oluştururlar. Lider A grubu dediği anda A'lar çizgiye gelir. Lider; “Parmak ısırma” der ve katılımcılar parmak ısırma deyimine uygun donuk imge oluşturup beklerler. Lider, katılımcılara karışık olarak; “Kimsin?”, “Neredesin?”, “Ne zaman oldu?”, “Nasıl oldu?”, “Ne oldu?” sorularını sorar. Katılımcılardan gelen yanıtları duvarda asılı olan deyimlerin altına yazar. Lider; “B grubu” der ve B'ler çizgiye gelir. Lider; “Yaka silmek” der ve katılımcılar yaka silmek deyimine uygun donuk imgeler oluşturup beklerler. Lider, katılımcılara karışık olarak; “Kimsin?”, “Neredesin?”, “Ne zaman oldu?”, “Nasıl oldu?”, “Ne oldu?” sorularını sorar. Katılımcılardan gelen yanıtları duvarda asılı olan deyimlerin altına yazar. Lider sırayla “Yüzü kızarmak”, “Burun kıvrıma”, “Omuz silmek”, “Ses Çıkarmamak” deyimlerini gruplara uygular ve gelen yanıtları ilgili deyimlerin altına yazar.

5. Etkinlik

Çember olunur. Katılımcılar birden altıya kadar sayar. Birler, ikiler, üçler... altılar yan yana gelecek şekilde üçerli gruplar oluşturulur. Lider duvarda asılı olan deyimlerin anlamlarını, resimlerini ve yazılanları her gruba dağıtır. Gruplara bunları kullanarak doğaçlamalarını hazırlayabileceklerini söyler.

Her doğaçlamanın ardından ara değerlendirme alınır. Bu deyimlerin başka hangi durumlarda kullanılabileceği üzerine katılımcılarla konuşulur.

C- Değerlendirme

6. Etkinlik

Sürecin sonunda lider öğrencilere birer zarf verir. Zarfın arkasına her katılımcının adını yazmasını ister. Her katılımcının bir zarfı olur.

Lider bugün öğrendikleri deyimleri verilen renkli küçük kağıtlara yazıp zarflara koyulmasını ister. Bu zarflar son atölyeye kadar sınıfın bir köşesine yapılan söz dağarcığı ağacında asılı kalacaktır.